

Llengua i Ús

Revista Tècnica de Política Lingüística

53

2n
SEMESTRE
2013

ISSN: 2013-052X

Recerca

3.1

Llengua i joves

Anàlisi de les variables lingüístiques de l'Enquesta a la joventut de Catalunya 2012

Lengua e joeni. Anàlisi des variables lingüístiques dera Enquèsta ara joenessa de Catalonha 2012

Lengua y jóvenes. Análisis de las variables lingüísticas de la Encuesta a la juventud de Cataluña 2012

Language and the young. Analysis of linguistic variables in the Catalan Youth Survey 2012



Joan Solé i Anna Torrijos. *Direcció General de Política Lingüística*

Pau Serracant. *Observatori Català de la Joventut. Direcció General de Joventut*



El català *Llengua*
per a tothom



Generalitat de Catalunya
Departament
de Cultura

Llengua i joves

Anàlisi de les variables lingüístiques de l'Enquesta a la joventut de Catalunya 2012



joves, llengua, usos lingüístics, hibridisme lingüístic, edat

En aquest article s'exposen els resultats de les set preguntes de l'Enquesta a la joventut de Catalunya (EJC) de 2012 que fan referència a les qüestions lingüístiques: llengua inicial, llengua habitual i llengua d'ús en cinc àmbits diferents (amb els amics, a l'institut, a la universitat o a la feina, amb la parella, amb els fills i amb algú que no coneixes). Aquesta fotografia estàtica es complementa amb tres elements dinàmics. En primer lloc, es comparen els resultats de l'EJC 2012 amb els de l'EJC 2007 per aproximar-se a l'impacte dels canvis demogràfics i contextuals en la pràctica lingüística. En segon lloc, s'analitzen els canvis en els usos lingüístics amb la intenció de saber quins contextos faciliten el manteniment o el canvi de la llengua en els usos. Finalment, s'adopta, sempre que ha estat possible, una perspectiva transicional amb l'objectiu d'obtenir pistes sobre la interacció entre la *trajectòria lingüística* de la persona jove (el camí que va de la llengua inicial a la llengua habitual) i les altres trajectòries que caracteritzen l'etapa juvenil (educativa, laboral i d'emancipació).

Llengua e joeni

Anàlisi des variables lingüístiques dera Enquèsta ara joenessa de Catalonha 2012



joeni, lengua, emplecs lingüístics, ibridisme lingüístic, edat

En aquest article s'exposen es resultats des sèt preguntes dera Enquèsta ara joenessa de Catalonha (EJC) 2012 que hèn referència as qüestions lingüístiques: lengua iniciiau, lengua abituau e lengua d'emplec en cinc encastres diferenti (damb es amics, en institut, ena universitat o ena faena, damb era parelha, damb es hilhs e damb quaquarés que non coneishes). Aguesta fotografia estatica se complemente damb tres elements dinamics. En prumèr lòc, se comparen es resultats dera EJC 2012 damb es dera EJC 2007 entà aproximar-se ar impacte des cambis demografics e contextuans ena practica lingüística. En dusau lòc, s'analisen es cambis enes emplecs lingüístics damb era intencion de saber quini contèxtes faciliten eth manteniment o eth cambi dera lengua enes emplecs. Fin finau, s'adòpte, tostemp qu'a estat possible, ua perspectiua transicionau damb er objectiu d'obtier pistes sus era interaccion entre era *trajectòria lingüística* dera persona joena (eth camin qu'amie dera lengua iniciiau enquiara lengua abituau) e es d'autres trajectòries que caracterizen era etapa de joenessa (educatiua, laborau e d'emancipacion).

Lengua y jóvenes

Análisis de las variables lingüísticas de la Encuesta a la juventud de Cataluña 2012



jóvenes, lengua, usos lingüísticos, hibridismo lingüístico, edad

En este artículo se exponen los resultados de las siete preguntas de la *Encuesta a la juventud de Cataluña (EJC) 2012* que hacen referencia a cuestiones lingüísticas: lengua inicial, lengua habitual y lengua de uso en cinco ámbitos diferentes (con los amigos, en el instituto, en la universidad o en el trabajo, con la pareja, con los hijos y con alguien que no conoces). Esta fotografía estática se complementa con tres elementos dinámicos. En primer lugar, se comparan los resultados de la EJC 2012 con los de la EJC 2007 para aproximarse al impacto de los cambios demográficos y contextuales en la práctica lingüística. En segundo lugar, se analizan los cambios en los usos lingüísticos con la intención de saber qué contextos facilitan el mantenimiento o el cambio de la lengua en los usos. Por último, se adopta, siempre que ha sido posible, una perspectiva transicional con el objetivo de obtener pistas sobre la interacción entre la *trayectoria lingüística* de la persona joven (el camino que va de la lengua inicial a la lengua habitual) y las demás trayectorias que caracterizan la etapa juvenil (educativa, laboral y de emancipación).

Language and the young

Analysis of linguistic variables in the Catalan Youth Survey 2012



young people, language, language uses, linguistic hybridism, age

This article presents the results of the seven questions posed in the *Catalan Youth Survey (EJC) 2012* which refer to matters related to language: initial language, customary language and language of use in five different situations (with friends, at school, at the university or at work, with the partner, with the children and with a stranger). This static photograph is complemented by three dynamic elements. In the first place, results of the 2012 Survey are compared with those of 2007 to obtain an idea of the impact made by demographic and contextual changes in language practice. Secondly, changes in language use are analysed to discover which contexts lead to maintaining or changing language in the different situations. Finally, whenever possible a transitional perspective has been adopted with the aim of obtaining indications about the interaction between a young person's *linguistic pathway* (the route from initial language to customary language) and other pathways that characterise the stage of their youth (educational, work-related and emancipation).

Introducció¹

L'EJC 2012 és una enquesta oficial dirigida a la població resident a Catalunya d'entre 15 i 34 anys.² No és una estadística que s'ocupi específicament de conèixer la situació lingüística de la població i conté poques preguntes, només set, sobre qüestions lingüístiques. Aquestes preguntes, però, es poden creuar amb altres variables de la mateixa EJC 2012, variables que habitualment no trobem disponibles en les enquestes que s'ocupen específicament de qüestions lingüístiques.

Context i marc teòric

Tal com passa en bona part dels debats sobre la joventut, una part de l'interès d'estudiar els usos lingüístics dels joves rau en les pistes que ens poden proporcionar sobre les pràctiques lingüístiques futures de la societat catalana.

En aquest sentit, les generacions joves actuals (aproximadament els menors de 24 anys) ja han estat educades en el sistema educatiu català (que estableix com a llengua vehicular a l'escola el català i implanta projectes d'immersió lingüística en zones geogràfiques on predomina l'ús del castellà). Un altre canvi que s'ha produït en la joventut i que podria alterar el futur mapa lingüístic és l'arribada d'un important contingent de població estrangera jove, fins al punt que aquest col·lectiu ja és una quarta part dels joves.

L'anàlisi del canvi en els usos lingüístics dels joves ha tingut en les últimes recerques conceptualitzacions particulars que han donat una nova dimensió en aquest camp. Un dels conceptes que s'han utilitzat ha estat el d'*hibridació*, que fa referència a «la presència efectiva de totes dues llengües en

els diversos àmbits d'ús i en la biografia dels individus» (Pujolar *et al.*, 2010). Aquest concepte vol explicar els hàbits de bona part dels joves que combinen, en la seva quotidianitat, el català i el castellà, i cada cop més altres llengües.

Ara bé, el canvi no es dona únicament en el present (en les pràctiques quotidianes) sinó al llarg del temps. En aquest sentit, la perspectiva d'anàlisi que es fa de l'EJC de 2012 és *transicional*, és a dir, l'anàlisi assumeix que el canvi és la característica fonamental de la joventut i que és aquesta etapa la que defineix, en bona part, la posició social de l'individu. El concepte creat per expressar els canvis lingüístics en les trajectòries vitals dels joves a l'estudi de Pujolar *et al.* (2010) és el de *muda lingüística*. Aquest concepte vol donar compte dels processos lingüístics que es donen actualment al llarg de la vida, en què quan s'adquireix una nova llengua no s'abandona l'anterior sinó que s'obté una nova «muda» per fer-la servir en els moments que calgui.

Resultats

Llengua inicial³

El 36,0% dels joves tenen el català com a llengua inicial (590.000 individus), el 47,0% el castellà (871.000) i el 10,0% altres llengües (288.000). Hi ha un 5,2% de joves que tenen alhora el català i el castellà com a llengües inicials (89.000).

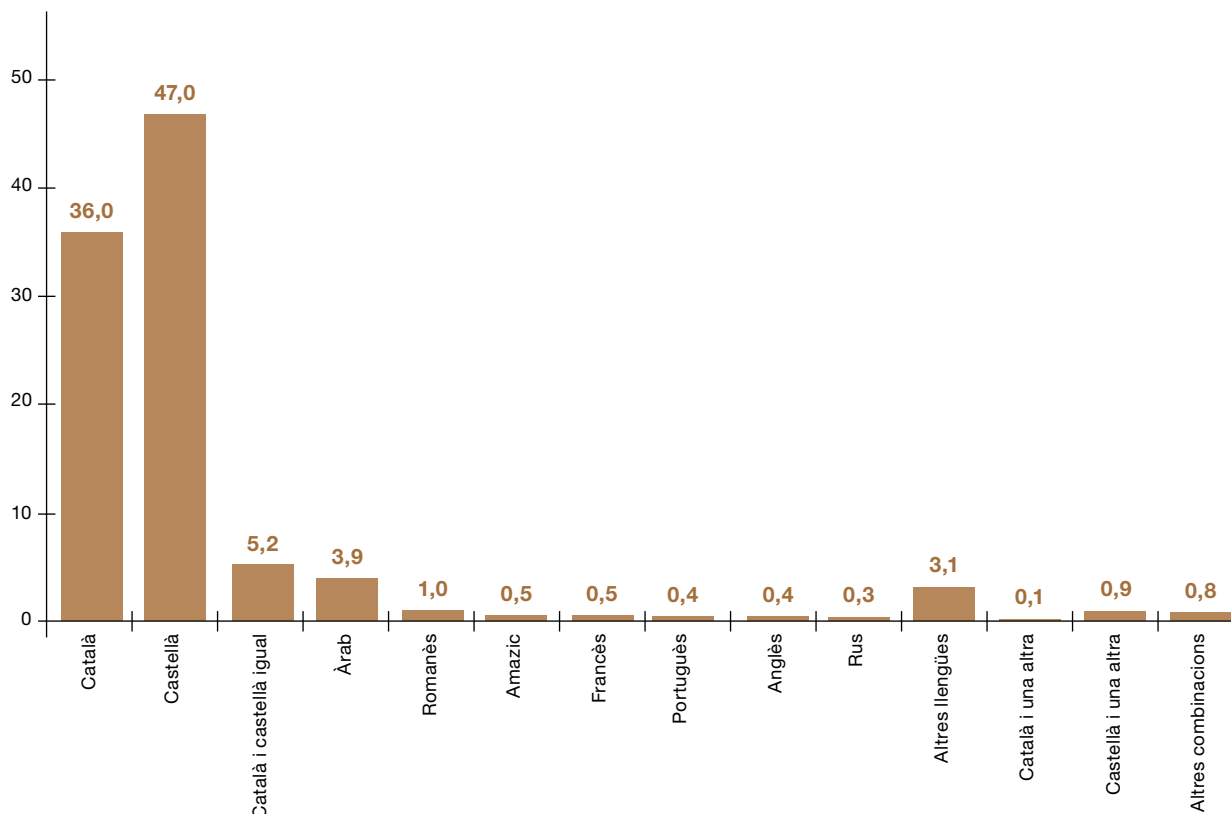
A més de les dues llengües oficials majoritàries, les quatre llengües inicials més freqüents són l'àrab, el romanès, l'amazic i el francès. Cal destacar que l'existència d'altres llengües, a banda d'aquestes quatre, i altres combinacions de llengües suposa en total un 6%.

1. Aquest article és un resum d'un capítol del llibre que analitza *l'Enquesta a la joventut de Catalunya 2012*. Aquesta publicació és de l'Observatori de la Joventut i es difondrà el 2014.

2. Vegeu la fitxa tècnica de l'enquesta a l'annex d'aquest article.

3. Llengua parlada a casa, primerament, en la infantesa.

Llengua inicial. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2012. Percentatge.



Gràfic 1: Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2012 (Direcció General de Joventut).

Amb relació a les característiques personals,⁴ pel que fa als grups d'edat hi ha més presència del català com a llengua inicial entre els més joves (de 15 a 19 i de 20 a 24 anys).

El lloc de naixement prefigura o condiciona, però no determina, la llengua inicial: el 45,5 % de joves nascuts a Catalunya tenen com a llengua inicial el català i el 47,1 % el castellà;

el 80,2 % dels joves nascuts a la resta de l'Estat tenen com a llengua inicial el castellà; el 50,6 % dels joves nascuts a l'estranger tenen com a llengua inicial *altres llengües*.

La relació amb el lloc de naixement s'acaba de configurar quan s'introdueix l'origen familiar. Entre els joves amb ambdós pares nascuts a Catalunya, el català és la llengua ini-

4. Aquesta anàlisi de creuaments segons les variables sociodemogràfiques fonamentals només es mostra, en aquest article, per a la llengua inicial. El motiu principal és que totes les variables sociolingüístiques estan molt vinculades, per la qual cosa les conclusions que s'extreuen dels creuaments són molt similars. No obstant això, aquestes anàlisis de taules de contingència s'han elaborat per a totes les variables i es mostren a l'estudi complet. En aquest article, només es destaca allò que es considera important ressaltar.

cial preponderant (75,4 %). El mateix passa amb el castellà, però de manera més extrema, quan els dos pares són nascuts a la resta de l'Estat (92,7 %). Entre els joves que tenen un progenitor nascut a Catalunya i l'altre a la resta de l'estat, el castellà és la llengua preponderant (58 %), però en menor mesura. D'altra banda, entre els nascuts a l'estranger, un 40,2 % tenen el castellà com a llengua inicial i un 51,0 % una altra llengua.

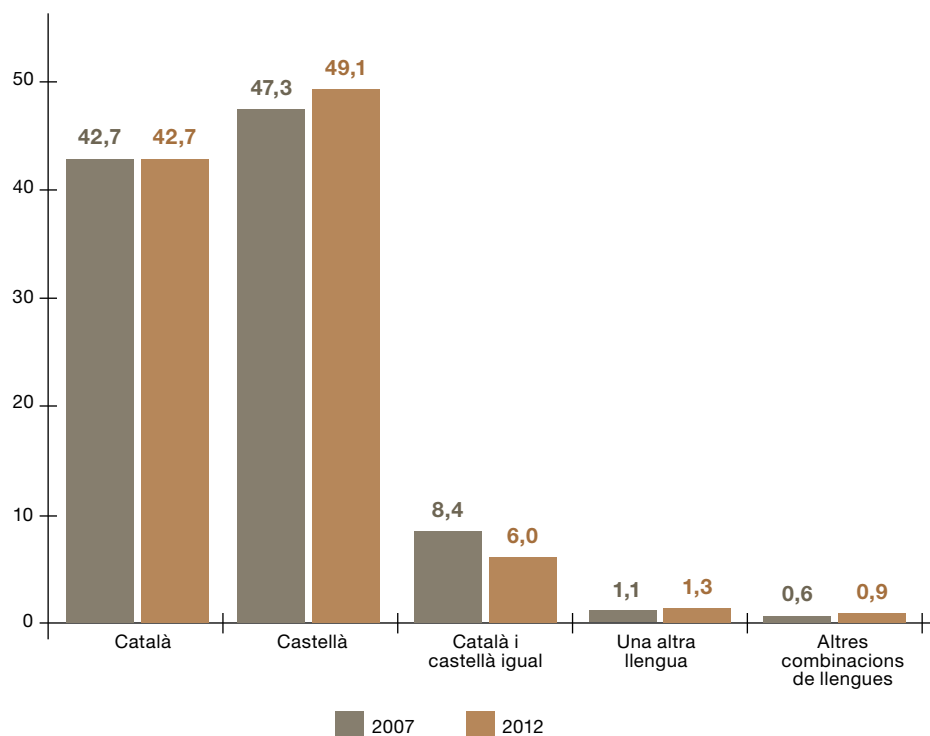
Amb relació a l'origen social del jove, s'ha analitzat el nivell d'estudis i la categoria ocupacional dels pares. Pel que fa al nivell d'estudis dels pares, s'observa una clara relació entre el nivell d'estudis i la llengua inicial. La presència del català com a llengua inicial entre els joves amb pares universitaris és del 51,0 %. Entre els joves amb pares sense estudis o només obligatoris hi ha més presència de castellà (58,2 %) i altres llengües (15,8 %). Quant a la categoria socioprofessional dels pares, s'observa una presència més gran del català entre els joves amb pares amb ocupacions qualificades. Cal tenir en compte que aquestes dues variables estan relacionades amb el lloc de naixement dels pares i fan referència a qüestions d'estructura social catalana, més que no pas a qüestions estrictament lingüístiques.

L'anàlisi de l'evolució de la llengua inicial entre el 2007 (any de l'anterior EJC) i el 2012 s'ha centrat en la població jove nascuda a Catalunya o a la resta de l'Estat, atès que l'EJC 2007 no té una mostra suficient de joves nascuts a l'estranger. Pel que fa al català (gràfic 2) no hi ha hagut cap variació, entre ambdós anys, en la proporció de joves que el tenen com a llengua inicial (42,7 %). Les dades mostren que hi ha hagut un lleu augment del castellà com a llengua inicial entre la joventut (49,1 %), alhora que s'observa una disminució de la proporció de joves que tenen tots dos idiomes com a llengua inicial (-2,4 punts percentuals).

Llengua inicial segons característiques sociodemogràfiques. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2012. Percentatge.							
Variable	Categoria	Llengua Inicial					Total
		Català	Castellà	Català i castellà igual	Una altra llengua	Altres combinacions	
Grup d'edat	De 15 a 19 anys	42,6	44,1	4	7,9	1,5	100
	De 20 a 24 anys	39,4	45,9	4,9	8,1	1,7	100
	De 25 a 29 anys	32,5	47,9	5,8	10,9	2,8	100
	De 30 a 34 anys	31,6	49,2	5,6	12,2	1,3	100
Lloc de naixement	Catalunya	45,5	47,1	6,2	0,7	0,5	100
	Resta de l'Estat	7,0	80,2	4,7	1,2	7,0	100
	Estranger	0,4	41,7	0,9	50,6	6,5	100
Lloc de naixement dels pares	Ambdós a Catalunya	75,4	19,9	4,3	0,4	0,1	100
	Un a Catalunya i l'altre a la resta de l'Estat	30,0	58,0	11,7	0,0	0,3	100
	Un a l'estranger i l'altre a Catalunya o Espanya	26,9	53,8	7,7	1,3	40,3	100
	Ambdós a la resta de l'Estat	2,6	92,7	3,9	0,7	0,2	100
	Ambdós a l'estranger	0,4	40,2	0,9	51,0	7,6	100
Nivell d'estudis dels pares	D'inferiors a obligatoris	1,5	9,0	1,5	70,1	17,9	100
	Obligatoris	21,2	61,6	3,9	12,2	1,1	100
	Secundaris postobligatoris	38,9	46,3	7,5	6,6	0,7	100
	Universitaris	51,0	35,4	4,3	7,0	2,4	100
Categoria professional dels pares	Directors i gerents	53,8	35,3	4,5	4,8	1,6	100
	Tècnics i professionals	49,9	37,1	4,8	6,8	1,4	100
	Ocupacions mitjanes	30,0	54,1	5,4	9,1	1,3	100
	Ocupacions elementals	14,3	51,3	5,9	22,0	6,6	100
Total		n	46,9	5,2	10,0	1,8	100

Taula 1: Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2012 (Direcció General de Joventut).

Llengua inicial. Joves de 15 a 34 anys nascuts a Catalunya o la resta de l'Estat. Catalunya, 2007 i 2012. Percentatge.



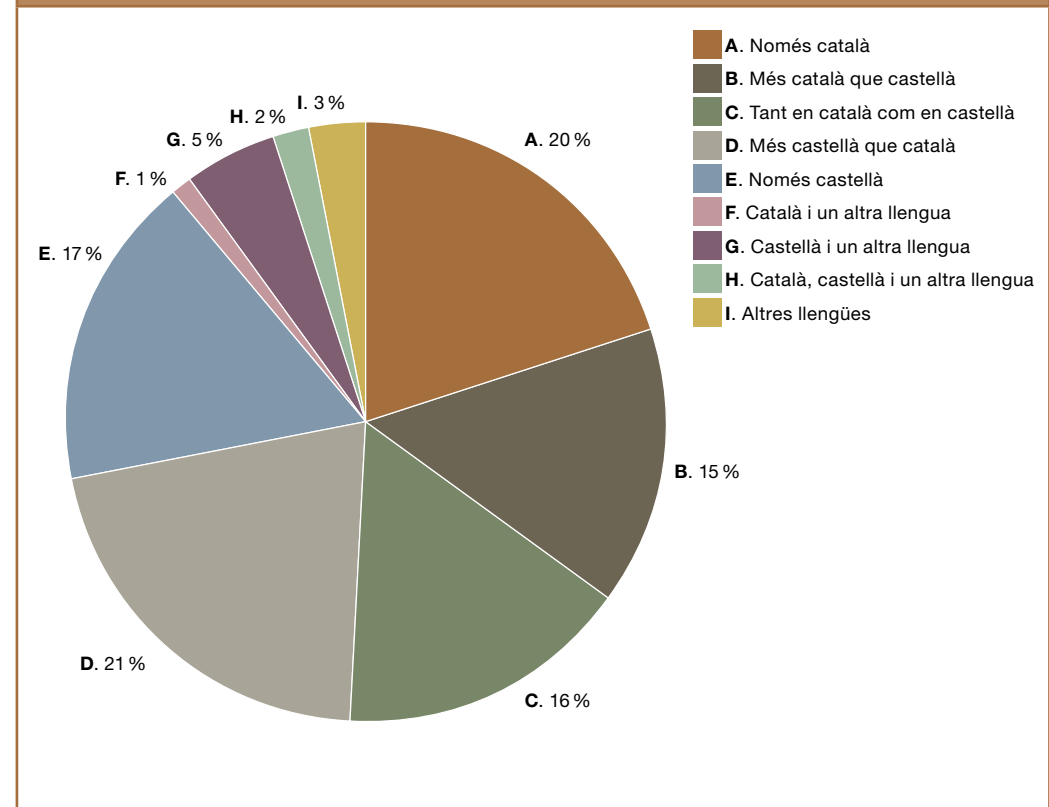
Gràfic 2: Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2012 (Direcció General de Joventut).

Llengua habitual

El gràfic 3 mostra quina és la llengua que els joves utilitzen de forma habitual. Els dos grups de parlants més nombrosos són els qui usen *més castellà que català* (21,9%) i els que empen *únicament català* (19,8%). Els altres tres grups relativament semblants són els qui *només usen castellà* (16,7%), els qui empen *ambdues llengües igual* (15,8%) i els que *usen més català que castellà* (14,7%). En conjunt, el 52,4% dels joves fan usos lingüísticament mixtos entre el català i el castellà, proporció que arriba al 60,5% si hi afegim hibridacions en altres llengües. Des de la perspectiva oposada, el 36,5% dels joves parlen únicament, de

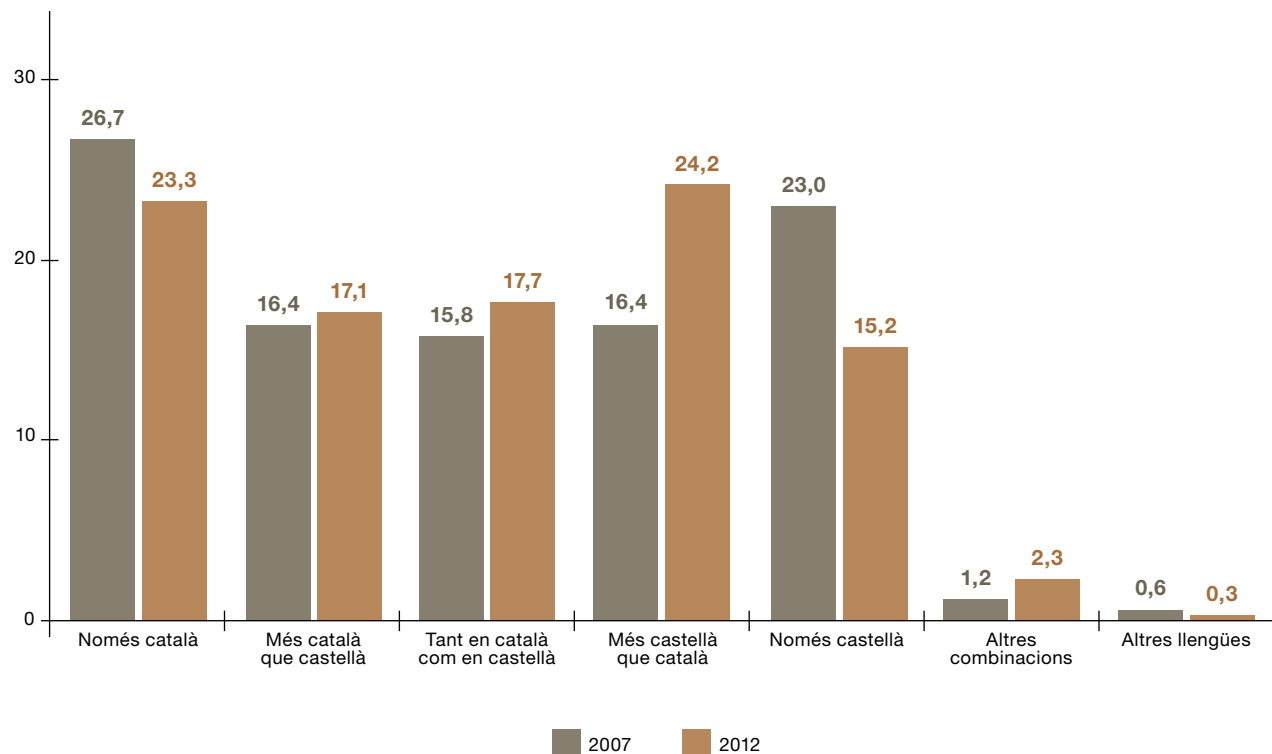
forma habitual, una de les dues llengües, proporció que arriba al 39,6% si hi afegim altres llengües. Si comparem amb dades d'altres estudis que fan referència al conjunt de la població, els joves enquestats a l'EJC (sobretot els que utilitzen més el castellà) declaren tenir uns usos lingüístics més híbrids que la població general. Així, segons dades de l'*Enquesta d'usos lingüístics de la població 2008* (EULP) els percentatges de *només castellà* mesurats en diversos àmbits d'ús es troben entre el 30% i el 40% (EULP 2008).

Llengua habitual. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2012. Percentatge.



Gràfic 3: Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2012 (Direcció General de Joventut).

Llengua habitual. Joves de 15 a 34 anys nascuts a Catalunya o la resta de l'estat. Catalunya, 2007 i 2012. Percentatge.



Gràfic 4: Font: *Enquesta a la joventut de Catalunya 2012* (Direcció General de Joventut).

El gràfic 4⁵ mostra un creixement important de la hibridació lingüística des del 2007, que afecta en diferent mesura catalanoparlants i castellanoparlants: entre els primers, els qui només parlen el català han baixat, entre 2007 i 2012, del 26,7 % al 23,3 %; entre els segons, els qui només parlen castellà han baixat del 23,0 % al 15,2 %. A més de constatar l'augment de la hibridació, s'observa que afecta més les persones de llengua inicial castellana que no pas les de

llengua inicial catalana (qüestió ja analitzada a Pujolar *et al.*, 2010). En aquest cas, com ja s'apuntava, la hibridació és un fenomen que aniria a favor de l'ús del català, tot i que hi ha joves que tenen com a llengua habitual només el català que també passen a utilitzar més el castellà. De nou, és important destacar que aquest fenomen es dona entre la població autòctona i que caldrà valorar més endavant si aquesta qüestió es trasllada a la població estrangera.

5. Es recorda que, per qüestions mostrals, només podem oferir la comparativa entre les persones joves nascudes a Catalunya (la gran majoria) o la resta de l'Estat.

Usos lingüístics segons el context

La taula 2 mostra la llengua que emprava habitualment la persona segons el context en què es troba. En primer lloc, s'observa que la llengua utilitzada oscil·la clarament segons el context (p. ex., el 20,5 % dels joves usen únicament el català amb els amics però els que utilitzen només el català amb la parella són el 34,2 %). Ara bé, tenint en compte que la llengua inicial i la llengua habitual més estesa és el castellà, cal dir que el pas a l'esfera pública tendeix a afavorir l'ús del català: el context on predomina més l'ús del català és l'educatiu (el 60,6 % dels joves catalans hi empenen només o sobretot el català), seguit del laboral (41,2 %). Finalment, cal dir que la contextualització dels usos lingüístics dels joves no és gaire diferent de la que es dona entre la població general, ja que en l'àmbit educatiu i amb companys d'estudi és on hi ha més ús del català, mentre que entre els amics s'usa més el castellà. Una diferència important és a la feina, on l'ús del català és més alt entre la població jove que entre la població general (Direcció General de Política Lingüística, 2011 a i b).

En segon lloc, en quatre dels sis contextos la *hibridació* és la pràctica habitual de pràcticament la meitat dels joves catalans: entre el 40 % i el 60 % utilitzen ambdues llengües (una més que l'altra o ambdues igual) amb els amics, als estudis, a la feina o amb desconeguts.

En el cas de les persones joves cal fer una menció especial dels usos d'altres llengües amb els fills, ja que la proporció de nascuts a l'estranger és més alta. També ho és, en conseqüència, l'ús d'altres llengües amb els fills: el 14,8 % de la població jove usa altres llengües amb els fills, i el 7,4 %, altres llengües i català i/o castellà. A més, cal sumar-hi que entre les persones joves que tenen fills hi ha un percentatge elevat de nascuts a l'estranger.

Llengua habitual segons context. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2012. Percentatge.						
Llengua habitual	Context					
	Amb els amics	A l'institut o la universitat (estudiants)	A la feina (ocupats)	Amb la parella	Amb els fills/es	Amb algú que no coneixes
Només català	20,5	30,8	20,2	34,2	33,2	21,1
Més català que castellà	12,1	29,8	21,2	2,2	3,1	15,6
Tant català com castellà	18,0	17,1	19,0	5,2	10,2	15,6
Més castellà que català	10,9	12,6	14,8	4,1	7,0	11,0
Només castellà	29,8	7,0	17,6	45,2	24,2	31,5
Català i una altra llengua	0,2	0,2	1,4	0,1	0,9	0,2
Castellà i una altra llengua	3,4	0,6	3,0	2,0	5,7	2,7
Català, castellà i una altra llengua	1,5	1,3	2,1	0,3	0,8	1,1
Altres llengües	3,6	0,6	0,8	6,8	14,8	1,3
Total	100	100	100	100	100	100

Quant a l'evolució 2007-2012, el català guanya posicions especialment a l'institut o a la universitat, i es manté a la resta d'àmbits (taula 3). D'altra banda, l'ús d'altres llengües o combinacions de llengües tendeix a créixer lleugerament, sobretot a la feina, circumstància que probablement reflecteix el creixent plurilingüisme a la feina i al conjunt de la societat catalana (recordem que les dades només fan referència als nascuts a Catalunya o la resta de l'Estat).

Taula 2: Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2012 (Direcció General de Joventut).

Llengua habitual segons context. Joves de 15 a 34 anys nascuts a Catalunya o la resta de l'Estat. Catalunya, 2007 i 2012. Percentatge.

Llengua habitual	Context							
	A l'institut o la universitat (estudiants)		A la feina (ocupats)		Amb algú que no coneixes		Amb els amics	
	2007	2012	2007	2012	2007	2012	2007	2012
Només o sobretot català	56,3	62,6	46,3	46,0	39,8	42,4	39,2	38,0
Tant català com castellà	19,0	16,0	24,9	20,8	20,2	17,4	20,1	20,3
Només o sobretot castellà	21,1	19,0	26,4	28,5	39,6	39,3	39,7	40,2
Altres combinacions	3,0	1,9	1,8	4,6	0,4	0,9	0,8	1,2
Altres llengües	0,6	0,5	0,5	0,2	0,0	0,0	0,3	0,2
Total	100	100	100	100	100	100	100	100

Taula 3: Font: Enquesta a la joventut de Catalunya 2012 (Direcció General de Joventut).

Els canvis lingüístics al llarg de les trajectòries vitals

En la secció precedent hem introduït la noció de canvi amb relació a la pràctica lingüística. En aquesta secció aprofundirem una mica més aquesta dimensió de canvi, però en comptes de centrar-nos en els canvis lingüístics quotidians focalitzarem la nostra atenció en els que es produeixen al llarg del temps. Concretament, analitzarem la *trajectòria lingüística* de la persona jove, amb l'objectiu de veure quin efecte té sobre la pràctica lingüística dels individus el pas per les successives transicions juvenils.

Per començar, analitzarem el canvi o el manteniment de la llengua inicial (aquella amb la qual va aprendre a parlar la persona jove) en funció de la influència que té sobre l'individu el pas per determinades institucions (el sistema d'ensenyament, el món laboral i la família de destinació) vinculades a les diferents subtransicions juvenils (educativa, laboral i familiar).

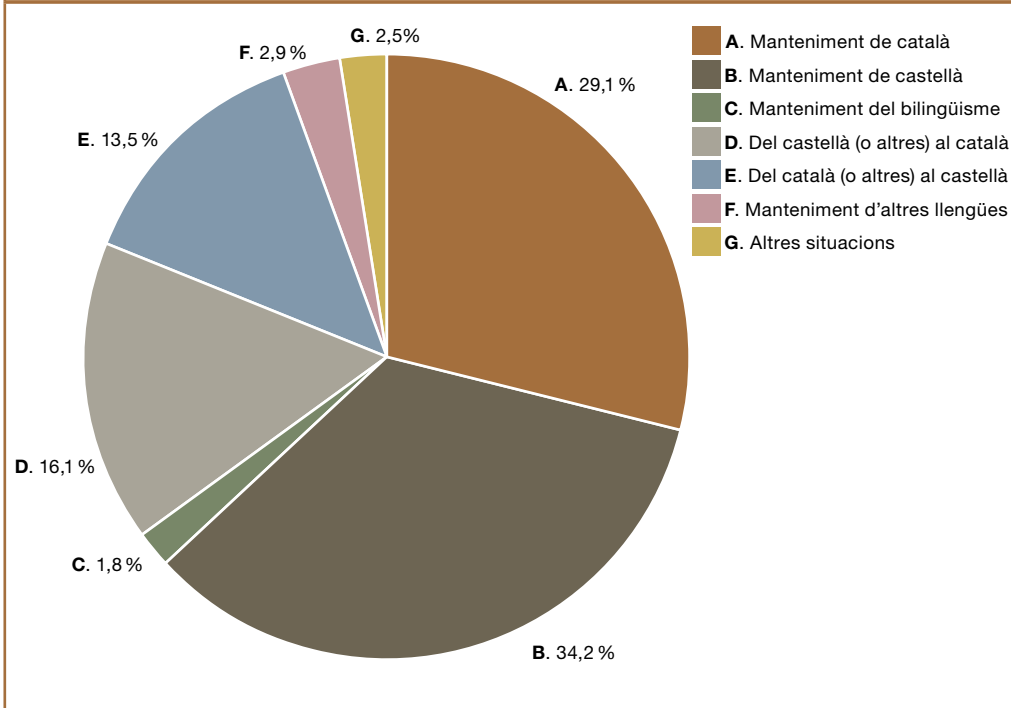
Per tal de sintetitzar la informació sobre el canvi de llengua, s'ha generat una variable (gràfic 5) que mostra que, del total de joves, el 29,1 % tenien el català com a llengua inicial i el mantenen com a llengua d'ús habitual i el 34,2 % són castellanoparlants d'origen que mantenen aquesta llengua. Pel que fa al canvi, el 16,1 % dels joves utilitzen habitualment el català, tot i tenir com a llengua inicial el castellà, una altra llengua o una altra combinació de llengües⁶. Igualment, el 13,5 % dels joves que tenien com a llengua inicial una llengua diferent del castellà l'empren de manera habitual actualment. Dit d'una altra manera, això vol dir que el 55,3 % i el 39,3 % dels parlants habituals de català i de castellà no tenien aquestes llengües com a inicials. Certament, part d'aquest «guany de parlants» està vinculat a la immigració, però si exclouem la població nascuda a l'estranger, la proporció baixa, fins al 47,5 % i 31,6 %. Aquesta dada reforça la importància del canvi lingüístic que, com hem vist, és dona principalment a través de la *hibridació*.

Cal destacar que els joves que fan servir habitualment el català tot i no tenir-lo com a inicial majoritàriament tenien el castellà com a llengua inicial. En canvi, el 13,5 % de joves que ara parlen castellà i tenien una llengua diferent del castellà com a inicial vénen més freqüentment d'altres llengües inicials. Per tant, com ja s'ha dit, l'adopció lingüística inicial dels joves estrangers és el castellà.

Tot i que aquest exercici d'analitzar el pas de la llengua inicial a l'habitual no s'ha dut a terme per a la població general, en una altra recerca sí que s'ha fet una anàlisi del pas de la llengua inicial a la llengua d'identificació (la que l'individu considera com a seva) (Direcció General de Política Lingüística, 2011 a i b). Una comparativa dels dos exercicis confirma la tendència cap a una hibridació més gran entre la població jove que fa guanyar pes al català.

6. En aquesta dada, s'hi inclouen les persones joves que com a llengua inicial en tenen una de diferent del català però que actualment empren el català i el castellà de manera habitual a parts iguals, més el català que el castellà, només el català, el català i una altra llengua (diferent del castellà) o el català, el castellà i una altra llengua igual. S'ha mantingut aquest criteri (a la inversa) en el cas del pas del català (o una altra llengua) al castellà.

Llengua habitual segons la llengua inicial. Joves de 15 a 34 anys. Catalunya, 2012. Percentatge.



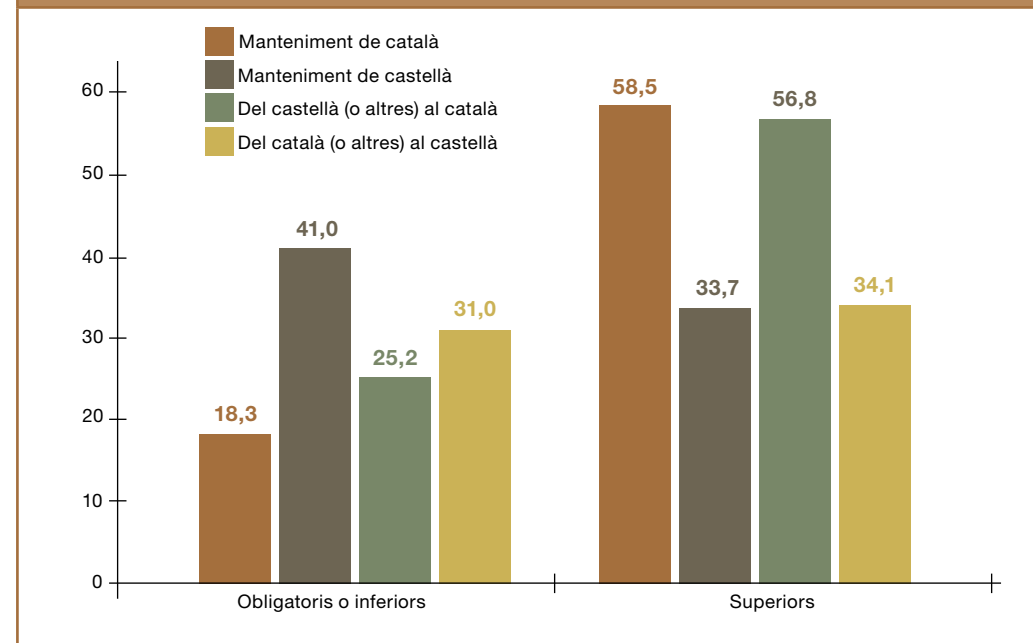
Gràfic 5: Font: *Enquesta a la joventut de Catalunya 2012* (Direcció General de Joventut).

Per analitzar la relació entre el canvi de llengua i l'educació, el gràfic 6 mostra el nivell d'estudis de les persones joves segons la seva *trajectòria lingüística*. Les dades posen en relleu la centralitat social del català i la seva relació amb els estudis assolits: el col·lectiu amb menys abandonament prematur dels estudis (18,3 %) i més estudis superiors (58,5 %) és el dels catalanoparlants d'origen que continuen utilitzant el català actualment; els qui mantenen el castellà, per contra, tenen una alta proporció d'abandonament escoltar prematur (41,0 %) i una baixa proporció de titulats superiors (33,7 %). El més destacable, però, és que els catalanoparlants d'origen (o d'altres llengües que no siguin el castellà) que actualment fan servir habitualment

el castellà s'aproximen a les proporcions dels qui mantenen el castellà (menys joves i amb estudis superiors i més joves amb estudis baixos); i, per contra, els castellanoparlants d'origen (o d'altres llengües que no siguin el català) que empren habitualment el català s'aproximen molt a les proporcions dels qui mantenen el català (més joves amb estudis superiors i pocs joves amb estudis baixos). Lògicament, a partir del gràfic no es pot afirmar que l'adopció del català estimuli l'assoliment d'alts nivells educatius, o el contrari, ja que la direcció de la causalitat podria ser inversa (que l'assoliment d'un alt nivell d'estudis faciliti l'ús del català). Tot i això, la taula il·lustra la centralitat del català en el teixit social del país, tal com informen altres estudis que han indicat la importància del pas per la universitat per a l'assoliment d'un coneixement proficient de la llengua catalana i per al seu ús habitual (Pujolar, 2010).

Gràfic 6: Font: *Enquesta a la joventut de Catalunya 2012* (Direcció General de Joventut).

Nivell d'estudis segons canvi de llengua. Joves de 15 a 34 anys que no estudien.⁷ Catalunya, 2012. Percentatge.



7. El gràfic fa referència únicament als joves que no estudien i que tenen estudis obligatoris o inferiors o bé estudis superiors i que han seguit alguna de les trajectòries lingüístiques incloses al gràfic.

Quant a l'anàlisi del canvi lingüístic vinculat a la transició familiar, s'observa una primera diferència amb el canvi de llengua en el context educatiu i laboral: si en aquests contextos el català (com a llengua inicial) manté més catalanoparlants habituals que no pas el castellà, en les relacions de parella el balanç s'equilibra i és el castellà el que manté una proporció més grans de parlants habituals, però bé que amb una escassa diferència (76,1 % i 80,5 %). Així doncs, el pas a l'esfera pública estimula més la *hibridació* lingüística dels castellanoparlants mentre que en l'àmbit personal predomina el manteniment de la llengua. A més, la proporció dels catalanoparlants d'origen que utilitzen majoritàriament el castellà amb la seva parella (17,6 %) és més alta que en el cas contrari (12,0 %). Cal remarcar, que en el cas de la parella, parlem d'un sol interlocutor i no de diversos interlocutors indefinits, com passa en el cas dels estudis o la feina. Així, sembla que en la parella es dona la norma d'ús de convergència lingüística cap al castellà.

La taula 5 se centra en el pas següent en les transicions juvenils: la maternitat o paternitat. Els resultats difereixen, novament, del que passa en l'àmbit públic, però també del que passa en l'àmbit de la parella.

Tot i que acabem de veure que entre els catalanoparlants d'origen és relativament freqüent utilitzar el castellà de manera habitual amb la parella (més que en el cas invers), amb els fills aquesta pràctica s'altera: fins al 95,8 % dels catalanoparlants d'origen fan servir habitualment el català amb els seus fills i entre els bilingües d'origen l'adopció del català també és molt majoritària (81,5 %). Entre els castellanoparlants d'origen, per contra, els que mantenen el castellà amb els seus fills i filles disminueixen força (62,2 %) i arriba fins al 36,7 % els qui usen el català (a parts iguals, sobretot o únicament) amb els seus fills o filles. Aquests resultats coincideixen amb els de Pujolar *et al.* (2012), que també detecten una proporció important de parees castellanoparlants d'origen que utilitzen el català amb els seus fills i indiquen que la tendència observada en tota la població sobre la transmissió intergeneracional a favor del català es dona en un grau més alt entre la població jove.⁸

Entre els joves d'altres llengües inicials amb fills (22,0 %), la tendència majoritària és transmetre aquesta altra llengua als fills (63,1 %), tot i que un terç transmeten altres combinacions que inclouen el català i/o el castellà, proporció més alta que entre la població general (Direcció General de Política Lingüística, 2011 a i b).

Llengua habitual amb la parella segons llengua inicial. Joves de 15 a 34 anys que tenen o han tingut parella. Catalunya, 2012. Percentatge.

Llengua habitual amb la parella	Llengua inicial					Total
	Català	Català i castellà igual	Castellà	Una altra llengua	Altres combinacions	
Només o sobretot català	76,1	46,8	12,0	6,1	9,1	36,4
Tant català com castellà	4,7	7,3	6,4	0,8	2,3	5,2
Només o sobretot castellà	17,6	45,2	80,5	20,3	45,5	49,3
Altres llengües	0,5	0,0	0,4	59,9	25,0	6,8
Altres combinacions (inclou català i castellà)	1,1	0,8	0,8	13,0	18,2	2,4
Total	100	100	100	100	100	100

Taula 4: Font: *Enquesta a la joventut de Catalunya 2012* (Direcció General de Joventut).

8. Entre la població general castellanoparlant d'origen el percentatge dels qui mantenen el castellà arriba al 70 % (Direcció General de Política Lingüística, 2011 a i b).

Llengua habitual amb els fills segons llengua inicial. Joves de 15 a 34 anys amb fills. Catalunya, 2012. Percentatge.

Llengua habitual amb els fills	Llengua inicial					
	Català	Català i castellà igual	Castellà	Una altra llengua	Altres combinacions	Total
Només o sobretot català	95,8	81,5	18,7	2,3	0,0	36,5
Tant català com castellà	2,8	14,8	18,0	0,0	12,5	10,1
Només o sobretot castellà	1,4	3,7	62,2	4,6	12,5	31,4
Altres llengües	0,0	0,0	0,0	63,1	62,5	14,7
Altres combinacions (inclou català i castellà)	0,0	0,0	1,1	30,0	12,5	7,3
Total	100	100	100	100	100	100

Taula 6: Font: *Enquesta a la joventut de Catalunya 2012* (Direcció General de Joventut).

Conclusions

Al principi de l'article es destacaven dos fenòmens que podrien afectar els usos lingüístics de la població jove: d'una banda, una part del col·lectiu jove (el de menys edat) ha estat escolaritzat en escoles i instituts que han fet servir el català com a llengua vehicular d'ensenyament; de l'altra, l'arribada en molt poc temps d'un gran volum de població jove estrangera. Les dades han confirmat que, tot i que el context escolar afavoreix molt l'ús del català (que esdevé la llengua predominant en aquest àmbit), la utilització del català com a llengua vehicular a l'escola **no ha provocat** (tot i que tampoc no era aquest l'objectiu) **l'adopció massiva ni exclusiva del català per part del conjunt de la població jove**. Pel que fa al segon fenomen, s'ha constatat que les pràctiques lingüístiques dels joves estrangers es caracteritzen per dues tendències: el manteniment (no-abandonament) de les seves llengües d'origen en les seves pràctiques lingüístiques a Catalunya i l'adopció del castellà, abans que el català, com a **llengua d'ús**. Tot i això, cal matisar aquestes dues grans conclusions respecte dels dos processos clau que poden afectar els usos lingüístics dels joves.

En primer lloc, respecte dels usos dels joves autòctons, el que s'ha pogut detectar és la presència efectiva de més d'una llengua en els diversos àmbits d'ús i en la biografia dels individus. Entre els nascuts a Catalunya o la resta de l'Estat, han disminuït els que únicament parlen català o castellà (aproximadament, la meitat dels joves) i, per tant, han augmentat els qui tenen una pràctica lingüística mixta. Aquest fet probablement es deu a la política educativa i lingüística a Catalunya, que promou que la llengua vehicular de l'escola sigui el català. És així com cada cop més joves adopten, al llarg de la seva trajectòria vital, una llengua d'ús (el català i/o el castellà) diferent de la seva llengua inicial i la usen de forma combinada amb la seva inicial. Aquesta adopció es pot fer perquè l'escola ha esdevingut l'eina per assolir el coneixement necessari de les dues llengües, especialment del català. Entre la població general, les limitacions en els coneixements de català fan que sigui més difícil l'adopció d'aquesta llengua.

Així, aquesta adopció es produeix en ambdues direccions, però el *saldo* final tendeix a afavorir l'ús del català: els catalanoparlants d'origen són tan sols una tercera part dels joves, però els canvis lingüístics al llarg de la vida (l'adopció del català com a llengua habitual) i la interacció quotidiana entre persones (que estimula l'ús d'ambdues llengües) fan que més de la meitat dels joves usin el català amb una certa freqüència.

Aquesta hibridació o adopció no es dona amb la mateixa intensitat en tots els àmbits, els quals es relacionen amb les fases de la vida de les persones joves. A grans trets, el pas de l'àmbit privat al públic (que podria ser una metàfora de la joventut) afavoreix la hibridació dels usos lingüístics: en començar a parlar, els joves actuals eren, massivament, monolingües; el pas per l'escola (transició educativa) propicia el moment de més hibridació lingüística que afavoreix molt l'ús del català; la inserció al mercat de treball (transició laboral) també afavoreix, tot i que en menor mesura, una hibridació favorable al català; finalment, en la vida de parella (transició familiar) es tendeix a recuperar el monolingüis-

me propi de l'àmbit privat i del fet que l'interlocutor sigui una sola persona i no un grup de persones com passa a la resta d'àmbits. Tot i això, les dades de les persones joves que tenen fills donen compte que, com ja conclouen tots els estudis, **la transmissió lingüística intergeneracional a Catalunya afaforeix el català**, ja que una tercera part dels castellanoparlants que tenen fills fan servir el català per parlar amb els seus fills.

En segon lloc, pel que fa a les pràctiques lingüístiques dels joves estrangers, es constata el manteniment de les seves llengües d'origen en les seves pràctiques lingüístiques. Aquesta qüestió fa que el panorama lingüístic a Catalunya, fins ara dibuixat amb dues llengües, passi a tenir una presència habitual i significativa d'altres llengües (tot i que tenen un nombre de parlants i usos diferents). El que és important remarcar és que les persones estrangeres inclouen en els seus usos el català i, sobretot, el castellà sense abandonar les seves llengües d'origen.

Ara bé, quan no parlen la seva llengua d'origen les dades constaten que aquests joves adopten el castellà, abans que el català, com a llengua d'ús: només el 6,7 % fan servir només o sobretot el català i el 40,0 % utilitzen el castellà (combinat amb la seva llengua). Això sí, les dades també donen compte que el 55,1 % dels joves nascuts a l'estranger que estudien usen el català (sol o combinat). Això voldria dir que, tot i que en diferent grau, els joves nascuts a l'estranger poden estar adoptant les mateixes pràctiques d'hibridació que els joves autòctons en funció de la seva trajectòria educativa i laboral: els joves estrangers sense trajectòria formativa o trajectòria curta adoptarien el castellà com a llengua d'ús amb les persones autòctones; en canvi, els joves estrangers amb trajectòria formativa llarga adoptarien les dues llengües (català i castellà).

Univers objecte d'estudi. L'univers està format per la població de 15 a 34 anys d'edat resident a Catalunya, que representa un total de 2.000.375 persones segons les dades del Padró Continu d'Habitants amb data 1 de gener de 2010. La unitat de mostratge és la persona d'edat compresa entre 15 i 34 anys resident a Catalunya.

Grandària mostral. La mostra final és de 3.002 individus.

Representativitat de la mostra. El marge d'error per a Catalunya, amb un interval del confiança del 95 % i variància màxima, és de $\pm 2,71$ %. Es poden donar estimacions per als àmbits territorials. Tots els errors han estat calculats amb un nivell de confiança del 95,5 % (2 sigmes) i una $p=q=0,5$.

Disseny mostral i extracció de la mostra. Mostratge en dues etapes per conglomerats amb estratificació prèvia. Primerament s'han seleccionat aleatòriament municipis com a unitats de primera etapa i en segona etapa s'ha fet la selecció dels individus dins de cada municipi, també de manera aleatòria.

Les dues variables d'estratificació són:

- L'àmbit territorial. Segons el Pla Territorial de Catalunya, aquesta es divideix en els àmbits territorials següents: Alt Pirineu i Aran, Àmbit de Ponent, Àmbit Metropolità, Penedès, Camp de Tarragona, Comarques Centrals, Comarques Gironines i Terres de l'Ebre. Per qüestions tècniques i pressupostàries, l'Alt Pirineu i Aran i l'Àmbit de Ponent han estat agrupats en el disseny mostral.
- Grandària de població del municipi. Els estrats de la variable grandària de municipi utilitzats en l'àmbit de l'estadística oficial són els següents: fins a 2.000 habitants; de 2.001 a 10.000 habitants; de 10.001 a 50.000 habitants; i més de 50.000 habitants.

La mostra s'ha extret del Registre de Població de Catalunya l'1 de gener de 2012. No obstant, això, la data de referència per calcular l'edat ha estat l'1 d'abril de 2012 per tal que s'ajusti millor al període de l'operació de camp.

Bibliografia

DIRECCIÓ GENERAL DE POLÍTICA LINGÜÍSTICA. *Enquesta d'usos lingüístics a la població 2008: anàlisi. Volum I. Les llengües a Catalunya: coneixements, usos, transmissió i actituds lingüístics* [en línia]. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura. Direcció General de Política Lingüística, 2011. <http://www20.gencat.cat/docs/Llengcat/Documents/Publicacions/BTPL/arxiu/8_EULP_2008.pdf> [Consulta: 7 novembre 2013].

DIRECCIÓ GENERAL DE POLÍTICA LINGÜÍSTICA. *Enquesta d'usos lingüístics a la població 2008: anàlisi. Volum II. Els factors clau de les llengües a Catalunya: edat, ocupació, classe social, lloc de naixement, territori i aprenentatge de català* [en línia]. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura. Direcció General de Política Lingüística, 2011. <http://www20.gencat.cat/docs/Llengcat/Documents/Publicacions/BTPL/arxiu/9_EULP_2008.pdf> [Consulta: 7 novembre 2013].

PUJOLAR, Joan. «Els joves, les llengües i les identitats». *Noves SL, Revista de Sociolingüística. Hivern 2008* [en línia] [Barcelona: Direcció General de Política Lingüística] (2008). <http://www6.gencat.net/llengcat/noves/hm08hivern/pujolar1_3.htm> [Consulta: 7 novembre 2013].

PUJOLAR, Joan [et al.]. *Llengua i joves. Usos i percepcions lingüístics de la joventut catalana*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament d'Acció Social i Ciutadania. Secretaria de Joventut, 2010. (Aportacions; 43). També disponible en línia a: <http://www20.gencat.cat/docs/Joventut/Documents/Arxiu/Publicacions/Col_Aportacions/aportacions43.pdf> [Consulta: 7 novembre 2013].

TORRIJOS, Anna. (2008). «Caracterització sociolingüística dels joves de Catalunya: alguns factors que expliquen els usos lingüístics». *Noves SL, Revista de Sociolingüística. Hivern 2008* [en línia] [Barcelona: Direcció General de Política Lingüística] (2008). <http://www6.gencat.net/llengcat/noves/hm08hivern/torrijos1_5.htm> [Consulta: 7 novembre 2013].